Beck, Miroslav

[Siebenscheln, Hugo; Zatočil, Leopold. Stručné dějiny německé literatury do roku 1250]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1959, vol. 8, iss. D6, pp. 133-134

Stable URL (handle): https://hdl.handle.net/11222.digilib/108726
Access Date: 03. 03. 2024
Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MUNI ARTS Masarykova univerzita Filozofická fakulta

Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University
digilib.phil.muni.cz

publikuje seznam a popis rukopisů v knihovně uložených (*Rukopisy knihovny státního zámku v Rájci nad Svitavou*, str. 13—68). K práci přistupuje zodpovědně. Dříve než otiskne soupis rukopisů, probírá podrobně osobnost zakladatele a všechny budovatele knihovny, odhaluje jejich zájmy, popíše vybavení knihovny a její katalogy. Soupis rukopisů rájecké knihovny má být — jak autoři upozorňují — počátkem akce, v níž budou postupně zveřejňovány soupisy a katalogy knihoven a rukopisů též jiných hradů a zámků.

Vedle vzpomenutých materiálových článků jsou do Sborníku zařazeny i články, jež materiál neotiskují, ale snaží se upozornit na některou problematiku nebo se pokoušejí o její řešení. Je to např. článek Jaroslava Kolára *K datování a historii textu českého Grobiana* (1957, č. 3—4, str. 45—52). V něm se autor zamýšlí nad určením data vzniku českého Grobiana a vyslovuje domněnku, že vznikl v druhé polovině 16. století, rozhodně před r. 1600; tím vyvrací Zíbrtův názor o předloze k českému Grobianovi. Na obálce téhož čísla informuje V. Kohoutová *o neznámém českobratrském tisku*; na obálce prvního dvojčíslí 1957 se pak seznámíme s neznámou Tylovou hrou Petr Veliký čili Syn carův před soudem (Dr. Vladimír Brusinský, *Osud jedné Tylovy hry*).

Materiály, jejichž zveřejňování tvoří základ Sborníku, jsou vydávány velmi pečlivě. Je ovšem pochopitelné, že pro speciální účely, jimž Sborník slouží, není možno vytvořit za tak krátkou dobu, po jakou Sborník existuje, zcela vyhovující ediční zásady. To se na některých místech projevilo (např. v interpunkci při vydání Zeyerových dopisů aj.). Také poznámkový aparát a literárněhistorický úvod by místy vyžadoval větší propracovanosti (např. v článku Z rukopisné pozůstalosti Karla Havlíčka Borovského nebo místy nedostačující poznámky v edici Zeyerových listů aj.). Naproti tomu se zase článek B. Lifky K dějinám salmovské knihovny v Rájci nad Svitavou a úvod Čádovy práce Rukopisy státního zámku v Rájci nad Svitavou na mnohých místech překrývají. Větší péče by mohla být věnována i ruskému résumé (např. v edici Nerudových Prostých motivů).

Tyto výtky nemohou ovšem snížit přínos, jejž pro naši literární historii vydávání Sborníku představuje. Přáli bychom si jenom, aby Sborník vycházel skutečně čtyřikrát ročně, jak si to na počátku vytkl. *Vlastimil Válek*

Hugo Siebenschein—Leopold Zatočil, Stručné dějiny německé literatury do roku 1250. (SPN, Praha 1958, 261 stran.)

V této příručce, vydané v edici Učební texty vysokých škol, kladou si autoři v podstatě trojí cíl: chtějí seznámit čtenáře se základními fakty a vývojovými tendencemi německé literatury od nejstarších dob do r. 1250 (tedy do konce středohornoněmecké doby rozkvětu), dát mu do rukou spolehlivou čítanku textů z tohoto údobí a konečně chtějí uvést do základní odborné literatury a problematiky údobí. Po této stránce představují stručné dějiny první českou germanistickou pomůcku svého druhu.

Autor vlastního literárněhistorického úvodu H. Siebenschein, známý především svými studiemi z novější německé literatury, rozvrhl si svou látku podle tradičních literárně historických kritérií. V první části pojednává o náboženství, mythologii a ústní slovesnosti germánského období (řadí však do něho i gótský překlad bible), v druhé části shrnuje dvě údobí písemnictví starohornoněmeckého (Karolinské písemnictví a dobu Ottonů). Část třetí, podávající obraz literatury středohornoněmecké, dělí pak jednak chronologicky, jednak co do žánrů. Hodnotící hledisko, jež proniká celým výkladem německého písemnictví, je antiromantický názor moderní germanistiky, zdůrazňující základní úlohu latinského písemnictví při vzniku písemnictví německého, literární ráz tohoto písemnictví a jeho spjatost se stavovskou společností (tento názor je především shrnut v de Boorově *Geschichte der deutschen Literatur I, II*, Beck Verlag, München 1955). Antická je především sama myšlenka literárnosti slovesného umění uměleckého díla; základní žánrové formy německého písemnictví jsou pokračováním žánrových forem římské antiky, nikoliv písemným fixováním forem ústní slovesnosti; středověká literatura, a to i ty její žánry, považované romantickou germanistikou za přímý výraz lidové slovesnosti (Píseň o Nibelunzích), jsou literaturou stavovsky exklusivní. S tímto obecným historickým vymezením nelze než souhlasit, bude je však asi nutno doplnit konkrétně historickým rozborem vztahu jednotlivých děl k sociální a politické problematice jejich doby, který je při specifičnosti zobrazování skutečnosti středověkou literaturou přece jen těsnější.

Učebnice je psána živým a svěžím výkladovým stylem; úsilí o něj svedlo však k některým ne zcela přesným formulacím, k nimž místy přistupují nemilá nedopatření. Tak nelze tvrdit, že Germáni při ztrátě pohanského náboženství „zachovali celkem neporušenou řeč, právo, společenský a mravní řád" (str. 17): současně s pokřesťanštěním se proměnila celá společenská struktura, nehledě již k tomu, že mravní řád je s náboženstvím těsně spjat. Nepřítomnost rozsáhlých epických cyklů v germánské ústní slovesnosti se nevysvět-

luje ze skutečnosti, že to „v literatuře ústně tradované a odkázané na pouhou paměť již z technických důvodů není možné" (str. 33); nepovažujeme-li již za důkaz opaku homérský epos, je možno odkázat na srbskou ústní epiku. V středověkém sporu o universalia není realismus charakterisován tím, že by „odpíral přiznat obecným pojmům existenci neaplikovanou, neztělesněnou v jednotlivých věcech nebo dokonce existenci stojící za věcmi a nad věcmi" (str. 88); realismus naopak přiznával reálnou existenci pouze obecnému, stojícímu nad věcmi. Wolframova zmínka o Kyotovi jako předloze Parzivala považuje se dnes již obecně za mystifikaci.

Rozsáhlé ukázky textů, zvolené L. Zatočilem s jemným pochopením pro poměrný význam jednotlivých památek a otištěné vesměs podle spolehlivých vydání, jsou vždy provázeny novohornoněmeckým překladem, zčásti převzatým ze standardních germanistických prací, zčásti pořízeným L. Zatočilem. Ale vnucuje se myšlenka: mohou-li být německé překlady, proč není psán německy sám výklad? Obšírné dodatky a poznámky (50 stran) nepřinášejí jen citlivý výbor základní odborné literatury k thematům včetně prací nejnovějších, ale na mnoha místech lapidárně a výstižně shrnují vývoj i současný stav bádání (str. 238, 240 a d., 249 a d., 257), hodnotí a seznamují čtenáře s různými názory na otázky dosud nevyřešené; tak doplňují znamenitě výkladovou část.

Souhrnně lze říci, že Stručné dějiny německé literatury jsou zejména pro historicky poučeného čtenáře znamenitým úvodem do odborného studia starší německé literatury.

Miroslav Beck

Studia Romanica Zagrabiensia.

Jsme rádi, že můžeme oznámit, že jsme zahájili výměnu jazykovědné a literárněvědné řady *Sborníku prací filosofické fakulty brněnské university* za publikace Semináře pro italistiku na filosofické fakultě v Záhřebě.

Tyto publikace začaly vycházet roku 1956 za redakce M. Deanoviće a P. Guberny, a to pod názvem *Studia Romanica*. Avšak již počínajíc druhým ročníkem (1957) rozšířily tento název na znění *Studia Romanica Zagrabiensia*.

Podle ediční poznámky svazečků prvního ročníku měla *Studia Romanica Zagrabiensia* vycházet dvakrát do roka střídavě v řeči francouzské a italské. Přesto oba svazečky prvního ročníku přinesly pouze studie uveřejněné v italštině. Teprve od druhého ročníku uveřejňují *Studia Romanica Zagrabiensia* články napsané francouzsky nebo italsky.

Jednotlivé svazečky jsou číslovány postupně, tedy nezávisle na číslování ročníků. Rozsah se pohybuje zhruba mezi šedesáti a devadesáti stranami, žádný ze čtyř svazků prvních dvou ročníků nepřekročil sto stran.

Největší podíl příspěvků, které přinášejí *Studia Romanica Zagrabiensia*, připadá prozatím na italistiku, na otázky týkající se italského jazyka a italské literatury, a to buď přímo nebo v jejich vztazích k Jugoslávii.

Pokud jde o příspěvky, zabývající se *otázkami literatury*, je zřejmé, že zde převládá zájem o vztah mezi literaturou italskou nebo francouzskou a literaturou srbskou nebo chorvatskou nad zájmem o přímé řešení problémů italské nebo francouzské literatury. Přesněji řečeno: zdá se, že záhřebské romanisty, působící v Semináři pro italistiku (nebo jím odchovávané), zajímají toho času především aspekty „osudů" toho kterého italského nebo francouzského spisovatele (nebo té které italské nebo francouzské knihy) v Jugoslávii. Prosím, aby z této konstatace nebylo snad vyvozováno, že jde o kritiku. Naopak. Domnívám se, že také toto pracovní zaměření je velmi užitečné, ba že je užitečnější, než se často soudívá. Při takovéto problematice je především dána možnost pracovat s velmi úplným, protože doma přístupným materiálem; dále se tu naskýtá metodologicky plodná možnost částečného srovnávání se zřetelem k domácí literatuře; a konečně lze při osvětlování problematiky tohoto druhu dospívat k velmi potřebným výsledkům, týkajícím se soustavného objasňování významu příslušných vztahů pro utváření domácího kulturního dědictví.

U některých příspěvků jde čistě o stránku bibliografickou (J. Frangeš, *Contributo alla bibliografia verghiana presso i Croati e i Serbi*, č. 2, str. 45—51; J. Tomić, *Baudelaire en Yougoslavie. Bibliographie*, č. 4, str. 33—43): zajisté není třeba šířit se o tom, jak takovéto soupisy usnadní práci každému, kdo se chce zabývat nějakou problematikou konkrétnější. V jiných článcích jde o něco víc než o pouhou bibliografii, setkáváme se zde již s více nebo méně povšechnou charakteristikou sepisovaných překladů nebo kritických statí, jak po sobě časově následovaly (M. Zorić, *Echi della poesia di G. Pascoli in Jugoslavia*, č. 2, str. 52—60; F. Čale, *La fortuna del Decameron in Jugoslavia*, č. 2, str. 61—67; H. Mandić-Pachl, *Sur une traduction croate de l'Henriade de Voltaire*, č. 4, str. 45—52). Tu a tam se k této charakteristice připojuje letmé naznačení „ohlasů" těchto autorů nebo děl v Jugoslávii. Avšak s nesporně hlubším a pozornějším rozborem